

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 maja 2021 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.:

I. określił wysokość zobowiązań zmarłego 5.06.2017 r. płatnika W. S. na dzień otwarcia spadku tj. dzień śmierci spadkodawcy na kwotę 93.234,30 zł w tym:

1. na ubezpieczenia społeczne:

- 48.178,29 zł - z tytułu nieopłaconych składek za okres 07/2012-09/2013;
- 18.640,00 zł - z tytułu odsetek naliczonych na dzień zgonu tj. 5.06.2017 r.;
- 46,40 zł - z tytułu kosztów upomnienia;
- 3.674,00 zł - z tytułu kosztów egzekucyjnych;

2. na ubezpieczenie zdrowotne:

- 12.436,36 zł - z tytułu nieopłaconych składek za okres 07/2012-09/2013;
- 4.758,00 zł - z tytułu odsetek naliczonych na dzień zgonu tj. 5.06.2017 r.;
- 46,40 zł - z tytułu kosztów upomnienia;
- 950,90 zł - z tytułu kosztów egzekucyjnych;

3. na Fundusz Pracy i FGŚP:

- 3.037,45 zł - z tytułu nieopłaconych składek za okres 07/2012-09/2013;
- 1.177,00 zł - z tytułu odsetek naliczonych na dzień zgonu tj. 5.06.2017 r.;
- 46,40 zł - z tytułu kosztów upomnienia;
- 243,10 zł - z tytułu kosztów egzekucyjnych;

II. orzekł, że Gmina Miejska P. jako spadkobierca ponosi odpowiedzialność za wymienione w pkt I zobowiązania, do wysokości stanu czynnego spadku, określonego w protokole spisu inwentarza z 16.04.2021 r., tj. do wysokości 541.840,00 zł;

III. wskazał, że wymienione zobowiązania winno się wpłacić w terminie 14 dni od dnia doręczenia niniejszej decyzji z podaniem identyfikatorów spadkodawcy W. S..

(decyzja – k. nieponumerowane strony załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Odwołanie od w/w decyzji wniosła Gmina Miejska P. reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika wnosząc o jej uchylenie.

W uzasadnieniu Gmina Miejska P. wyjaśniła, iż ponosi odpowiedzialność do wartości czynnej spadku określonej w spisie inwentarza oraz że może w toku postępowania egzekucyjnego powoływać się na ograniczenie jej odpowiedzialności do ustalonego w spisie inwentarza stanu czynnego spadku tj. do kwoty 541.840 zł. Jednakże w spisie inwentarza oprócz ZUS występują inni wierzyciele, w tym Urząd Skarbowy w P. na kwotę 1.563.589,32 zł oraz MBank na kwotę 60.873,58 zł i inni zgodnie ze spisem inwentarza. W tym stanie rzeczy zobowiązania ZUS i

Urzędu Skarbowego w P. muszą być zaliczone zgodnie z ordynacją podatkową do tej samej kategorii. Zgodnie z zasadą równorzędności - wierzytelności tej samej kategorii podlegają zaspokojeniu proporcjonalnie do swojej wysokości, a taki zapis nie znalazł się w zaskarżonej decyzji (pkt II) i w tym stanie rzeczy odwołanie należy uznać za konieczne i uzasadnione.

(odwołanie – k. 3-4)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Jednocześnie w odniesieniu do zarzutu wskazującego na brak określenia po stronie Gminy proporcjonalności odpowiedzialności w ramach stanu czynnego spadku z uwzględnieniem zadłużenia Urzędu Skarbowego ZUS wskazał, że nie będzie określał proporcji wpłaty Gminy na rzecz poszczególnych wierzycieli, albowiem te zagadnienia są już kwestią rozliczeń sum uzyskanych z egzekucji w proporcjach wynikających z art. 1025 k.p.c. Może jednak i tak wskazał w treści zaskarżonej decyzji określić górną granicę odpowiedzialności spadkobiercy do stanu czynnego spadku.

(odpowiedź na odwołanie – k. 3-4)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Płatnik składek W. S. w chwili śmierci, tj. na dzień 5 czerwca 2017 roku posiadał zaległości z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, FP i FGŚP.

(okoliczność bezsporna, a ponadto odpis zupełny aktu zgonu – k. nieponumerowane strony załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Spadek po zmarłym w dniu 5 czerwca 2017 roku W. S. – na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Pabianicach I Wydziału Cywilnego z dnia 18 sierpnia 2020 roku wydanego w sprawie o sygn. akt I Ns 736/17 nabyła z dobrodziejstwem inwentarza Gmina Miejska P.. Wskazane postanowienie jest prawomocne od dnia 15 września 2020 roku.

(odpis postanowienia – k. nieponumerowane strony załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Pabianicach M. J. na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Pabianicach z dnia 18 sierpnia 2020 roku wydanego w sprawie o sygn. akt I Ns 736/17 dokonał spisu inwentarza po zmarłym w dniu 5 czerwca 2017 roku W. S. ostatnio zamieszkałym w P..

Zgodnie z protokołem spisu inwentarza ustalono, że zmarły W. S. posiadał zadłużenie wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w łącznej kwocie 93 234,30 złotych. Zadłużenie wobec Urzędu Skarbowego w P. – 1 563 589,32 złotych.

Zmarły W. S. posiadał rachunki bankowe w banku (...) o nr:

- (...) – stan zadłużenia na dzień śmierci tj. 5.06.2017 r. – 102,93 złotych;
- (...) - stan zadłużenia na dzień śmierci tj. 5.06.2017 r. – 60 873,58 złotych;
- (...) - stan zadłużenia na dzień śmierci tj. 5.06.2017 r. – 19,50 złotych;
- (...) - stan zadłużenia na dzień śmierci tj. 5.06.2017 r. – 5120,24 złotych.

Ponadto zmarły W. S. posiadał zadłużenie z tytułu karty kredytowej mBank – sprzedane na rzecz Funduszu (...) 1 Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego Niestandaryzowanego Funduszu Sekurytyzacyjnego z siedzibą w W..

W toku spisu inwentarza ujawniono zadłużenie na rzecz (...) Sp. z o.o., (...) sp. jawnej, (...) S.A., (...) Sp. z o.o., (...) Sp. z o.o., M. Z., J. L., Banku Spółdzielczego Towarzystwa (...) - CO-BANK.

W toku dokonywanego spisu inwentarza ujawniono także aktywa majątkowe zmarłego w postaci udziałów w nieruchomościach, które na dzień śmierci zmarłego W. S. stanowiły wartość:

- O. P-11 działka nr (...) – udział $\frac{1}{4}$ - 22 100 złotych;
- O. P-11 działka nr (...) – udział $\frac{1}{4}$ - 34 100 złotych;
- nieruchomość o nr KW (...) – udział $\frac{1}{4}$ - 31 400 złotych;
- nieruchomość o nr KW (...) – udział $\frac{1}{4}$ - 64 940 złotych;
- nieruchomość o nr KW (...) - udział $\frac{1}{2}$ wraz z nieruchomością o nr KW (...) – udział $\frac{1}{2}$ - 234 700 złotych;
- nieruchomość o nr KW (...) – udział $\frac{1}{4}$ - 154 600 złotych.

W toku dokonywanego spisu inwentarza innych rzeczy ruchomych, w tym wyrobów z metali i kamieni szlachetnych nie ustalono.

Łączną wartość stanu czynnego spadku ustalono na kwotę 541 840 złotych.

(protokół spisu inwentarza – k. nieponumerowane strony załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Zaskarżoną decyzją z dnia 19 maja 2021 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.:

I. określił wysokość zobowiązań zmarłego 5.06.2017 r. płatnika W. S. na dzień otwarcia spadku tj. dzień śmierci spadkodawcy na kwotę 93.234,30 zł w tym:

1. na ubezpieczenia społeczne:

- 48.178,29 zł - z tytułu nieopłaconych składek za okres 07/2012-09/2013;
- 18.640,00 zł - z tytułu odsetek naliczonych na dzień zgonu tj. 5.06.2017 r.;
- 46,40 zł - z tytułu kosztów upomnienia;
- 3.674,00 zł - z tytułu kosztów egzekucyjnych;

2. na ubezpieczenie zdrowotne:

- 12.436,36 zł - z tytułu nieopłaconych składek za okres 07/2012-09/2013;
- 4.758,00 zł - z tytułu odsetek naliczonych na dzień zgonu tj. 5.06.2017 r.;
- 46,40 zł - z tytułu kosztów upomnienia;
- 950,90 zł - z tytułu kosztów egzekucyjnych;

3. na Fundusz Pracy i FGŚP:

- 3.037,45 zł - z tytułu nieopłaconych składek za okres 07/2012-09/2013;
- 1.177,00 zł - z tytułu odsetek naliczonych na dzień zgonu tj. 5.06.2017 r.;
- 46,40 zł - z tytułu kosztów upomnienia;
- 243,10 zł - z tytułu kosztów egzekucyjnych;

II. orzekł, że Gmina Miejska P. jako spadkobierca ponosi odpowiedzialność za wymienione w pkt I zobowiązania, do wysokości stanu czynnego spadku, określonego w protokole spisu inwentarza z 16.04.2021 r., tj. do wysokości 541.840,00 zł;

III. wskazał, że wymienione zobowiązania winno się wpłacić w terminie 14 dni od dnia doręczenia niniejszej decyzji z podaniem identyfikatorów spadkodawcy W. S..

(decyzja – k. nieponumerowane strony załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Powyższy stan faktyczny został w całości ustalony na podstawie powołanych dokumentów, których autentyczności nie kwestionowała żadna ze stron. W istocie stan faktyczny pomiędzy stronami nie jest sporny.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie w części.

Na wstępie wskazać należy, że zgodnie z art. 31 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2021.0.423 t.j.) do należności z tytułu składek stosuje się odpowiednio m.in. art. 97 § 1, art. 98 § 1 i 2 pkt 1, 2, 5 i 7, art. 100, art. 101 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - ordynacja podatkowa.

Art. 32 w/w ustawy stanowi, że do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Fundusz Emerytur Pomostowych oraz na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika, odpowiedzialności osób trzecich i spadkobierców oraz stosowania ulg i umorzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne.

Art. 97 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r.- Ordynacja podatkowa (Dz.U.2021.0.1540 t.j.) przewiduje, spadkobiercy podatnika, z zastrzeżeniem § 1a, 2 i 2a, przejmują przewidziane w przepisach prawa podatkowego majątkowe prawa i obowiązki spadkodawcy.

Należności z tytułu niezapłaconych przez spadkodawcę składek – według ich stanu na dzień otwarcia spadku – przechodzą, jako obowiązek majątkowy zmarłego w rozumieniu art. 922 § 1 i 3 k.c., a więc jako dług spadku, na spadkobiercę, który przyjął spadek, w granicach jego odpowiedzialności za długi spadku, przy czym spełnienie tego obowiązku majątkowego jako zobowiązania publicznoprawnego następuje na zasadach określonych w ordynacji podatkowej, a więc po wydaniu przez organ rentowy (wierzyciela) decyzji określającej zobowiązanie konkretnego spadkobiercy, podlegającej kontroli właściwego sądu ubezpieczeń społecznych. Pobór tego rodzaju składek i należności z nimi związanych, według stanu na dzień otwarcia spadku dłużnika organu rentowego, w znaczeniu art. 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, jest niemożliwy bez uprzedniego wydania przez organ rentowy decyzji określającej zobowiązanie konkretnego spadkobiercy z powołaniem się na odpowiednie przepisy ordynacji podatkowej, te same, jakie stanowią podstawę dla określenia zobowiązania spadkobiercy dłużnika organu rentowego w zakresie w jakim nie zostały opłacone przez spadkodawcę, a więc niezapłaconych do dnia otwarcia spadku, należności z tytułu składek, do których to przepisów odsyła art. 31 ustawy systemowej, a poprzez ten przepis, także do art. 32 tej ustawy (uchwała Sądu Najwyższego z 7.05.2008 r. II UZP 1/08).

Zgodnie z art. 98 § 1 i 2 pkt 1, 2, 5 i 7 ustawy Ordynacja podatkowa, do odpowiedzialności spadkobierców za zobowiązania podatkowe (składkowe) spadkodawcy stosuje się przepisy kodeksu cywilnego o przyjęciu i odrzuceniu spadku oraz o odpowiedzialności za długi spadkowe.

Przepis art. 98 § 1 Ordynacji podatkowej stosuje się również do odpowiedzialności spadkobierców za zaległości podatkowe (składkowe) i odsetki za zwłokę od zaległości podatkowych spadkodawcy (art. 98 § 2 pkt 1 i 2 Ordynacji podatkowej; tak ww. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7.05.2008 r., II UZP 1/08).

Na podstawie art. 935 k.c., w braku spadkobierców powołanych do dziedziczenia z ustawy, spadek przypada gminie ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy jako spadkobiercy ustawowemu.

W myśl regulacji art. 1023 § 1 k.c. gmina nie może odrzucić spadku, który przypadł jej z mocy ustawy, zaś na podstawie art. 1023 § 2 k.c., gmina nie składa oświadczenia o przyjęciu spadku, a spadek uważa się za przyjęty z dobrodziejstwem inwentarza. Przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza oznacza (art. 1031 § 2 k.c.), że spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku.

Decyzja organu rentowego ma charakter deklaratoryjny, nie kreuje bowiem nowego zdarzenia prawnego tylko przenosi już istniejące zobowiązanie składkowe spadkodawcy w obowiązek zapłaty w który wstąpił spadkobierca. Decyzja ta potwierdza istnienie zobowiązania po stronie spadkodawcy oraz określa zasady odpowiedzialności.

Ze względu na szczególny status gminy i jej majątku, uzasadniona jest teza, że wobec zagrożenia odpowiedzialnością przewidzianą w art. 1031 § 2 zdanie drugie i art. 1032 k.c., gmina - jako spadkobierca ustawy - nie zachowuje kompetencji do przedegzekucyjnego zaspokojenia wierzycieli spadkowych przez ustalenie hierarchii zaspokajania poszczególnych długów lub zasad ich redukcji.

Odpowiedzialność gminy za dług spadkodawcy względem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, ustalona decyzją organu ubezpieczeń społecznych, istnieje w granicach wartości aktywów spadku ujętych w spisie inwentarza lub w wykazie (art. 1023 § 2 i art. 1031 § 2 k.c.) i nie ulega dalszemu ograniczeniu, bez względu na wartość długów spadkowych przewyższającą te aktywa.

Zobowiązana gmina może kwestionować wysokość długu ustaloną w decyzji, lecz nie może żądać ograniczenia swej odpowiedzialności z tego powodu, że nie jest w stanie zaspokoić w całości wszystkich wierzycieli spadku obejmującego należności publicznoprawne ponad kwotę ustaloną zgodnie z planem podziału według kolejności określonej w art. 1025 k.p.c.

Ograniczenie wierzytelności do kwoty przypadającej według planu podziału posiłkującego się kolejnością i proporcją określoną w art. 1025 i art. 1026 k.p.c. jest możliwe dopiero po uprawomocnieniu się decyzji o zakresie odpowiedzialności.

Zastosowanie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w odniesieniu do należności z tytułu składek, zgodnie z art. 24 ust. 2 ustawy systemowej, następuje w toku ich egzekucji, a nie w poprzedzającym taką egzekucję postępowaniu w sprawie ustalenia zakresu odpowiedzialności gminy jako spadkobiercy.

Długi spadkowe obejmujące należności z tytułu składek w kwocie wynikającej z art. 24 ust. 2 ustawy systemowej, wypełniające stan bierny spadku, nie mają wpływu na zakres odpowiedzialności spadkobiercy ustawowego (gminy) ustalony w decyzji organu rentowego wydanej na podstawie art. 100 § 1 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, mogą natomiast mieć wpływ na skuteczność egzekucji prowadzonej na podstawie tej decyzji (wyrok Sądu Najwyższego z 12.12.2019 r., I UK 308/18).

Jak stanowi art. 1025 § 1 k.p.c., z kwoty uzyskanej z egzekucji zaspokajają się w następującej kolejności:

- 1) koszty egzekucyjne z wyjątkiem kosztów zastępstwa prawnego przyznanych przez komornika w postępowaniu egzekucyjnym;
- 2) należności alimentacyjne;
- 3) należności za pracę za okres 3 miesięcy do wysokości najniższego wynagrodzenia za pracę określonego w odrębnych przepisach oraz renty z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci i koszty zwykłego pogrzebu dłużnika;
- 4) należności zabezpieczone hipoteką morską lub przywilejem na statku morskim;

5) należności zabezpieczone hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym i zastawem skarbowym albo korzystające z ustawowego pierwszeństwa oraz prawa, które ciążyły na nieruchomości przed dokonaniem w księdze wieczystej wpisu o wszczęciu egzekucji lub przed złożeniem do zbioru dokumentów wniosku o dokonanie takiego wpisu;

6) należności za pracę nie zaspokojone w kolejności trzeciej;

7) należności, do których stosuje się przepisy działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa, o ile nie zostały zaspokojone w kolejności piątej;

8) (uchylony)

9) należności wierzycieli, którzy prowadzili egzekucję;

10) inne należności.

Zastosowanie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w odniesieniu do należności z tytułu składek, zgodnie z art. 24 ust. 2 ustawy systemowej, następuje w toku ich egzekucji, a nie w poprzedzającym taką egzekucję postępowaniu w sprawie ustalenia zakresu odpowiedzialności gminy jako spadkobiercy.

W rozpoznawanej sprawie w ocenie sądu odpowiedzialność za długi spadkowe do wysokości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku Gmina bezspornie ponosi co wprost wynika z prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w Pabianicach I Wydziału Cywilnego z dnia 18 sierpnia 2020 roku wydanego w sprawie o sygn. akt I Ns 736/17, w którym stwierdzono, że Gmina Miejska P. jest spadkobiercą ustawowym zmarłego W. S., a także, że spadek został przez Gminę przyjęty z dobrodziejstwem inwentarza.

W toku postępowania tutejszy sąd ustalił również, że w dokonanym przez komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Pabianicach spisie inwentarza po zmarłym w dniu 5 czerwca 2017 roku W. S. oprócz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jako wierzyciela występują również - Urząd Skarbowy w P. czy (...) S.A, a ponadto inne podmioty zgodnie z treścią wskazanego spisu inwentarza.

Zgodnie z art. 1026 § 1 k.p.c. jeżeli suma objęta podziałem nie wystarcza na zaspokojenie w całości wszystkich należności i praw tej samej kategorii, należności zaliczone w art. 1025 k.p.c. do kategorii IV i V będą zaspokojone w kolejności odpowiadającej przysługującemu pierwszeństwu, a inne wierzytelności-stosunkowo do wysokości każdej z nich. We wskazanym przepisie uregulowana została kwestia sposobu zaspokojenia wierzytelności w sytuacji, gdy suma objęta podziałem nie wystarcza na zaspokojenie wszystkich wierzytelności, którym przysługuje równe pierwszeństwo w danej kategorii. W takim wypadku wierzytelności tej samej kategorii podlegają zaspokojeniu proporcjonalnie do wysokości każdej z nich, czyli według zasady proporcjonalności. Niewątpliwie zapis uwzględniający powyższą okoliczność winien znaleźć się w treści zaskarżonej decyzji ZUS, stąd nie sposób zgodzić się z jej aktualnym brzmieniem, a konkretnie pkt II owej decyzji. Użyte w powyższym przepisie pojęcie „kategoria” odnosi się do grupy należności o tych samych cechach i podlegających zaspokojeniu według tych samych zasad. Zobowiązania zatem takich podmiotów jak Zakład Ubezpieczeń Społecznych czy Urząd Skarbowy w P. winny zostać zaliczone do tej samej kategorii.

W tym stanie rzeczy mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy w pkt 1 sentencji wyroku oddalił odwołanie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w zakresie punktu I zaskarżonej decyzji ZUS z dnia 19 maja 2021 roku.

W pkt 2 sentencji wyroku Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję, w ten sposób iż ustalił że Gmina Miejska P. odpowiada za zobowiązania zmarłego W. S. proporcjonalnie do wartości czynnej spadku określonej w spisie inwentarza do swojej wysokości z wierzycielami tej samej kategorii. Wobec powyższego w pkt 3 sentencji wyroku Sąd uchylił punkt III zaskarżonej decyzji ZUS z dnia 19 maja 2021 roku.

Zarządzenie: odpis wyroku z uzasadnieniem

doręczyć pełnomocnikom stron przez P.I.